

Global folkhälsa – Självklarhet eller ställningstagande

Marie Hasselberg

Marie Hasselberg, professor, prefekt, Institutionen för global folkhälsa, Karolinska Institutet, Stockholm. E-post: marie.hasselberg@ki.se

Den 1 december 2019 bytte Institutionen för folkhälsovetenskap på Karolinska Institutet namn till Institutionen för global folkhälsa. Diskussionen om att byta namn på institutionen har pågått under lång tid. Skälen till namnbytet var flera, såväl att institutionen sedan lång tid tillbaka har en omfattande forskningsverksamhet inom global hälsa, som att globala mekanismer och processer i allt högre utsträckning påverkar människors hälsa även på lokal nivå. En invändning mot det nya namnet var att folkhälsovetenskap per definition är globalt och att ordet global därmed inte behövs. Det finns dock ett strategiskt ställningstagande i att lyfta fram det globala. Även i relation till de globala hållbarhetsmålen.

En ökad globalisering av ekonomi, tillgång till transporter och information med en alltmer sammankopplad och integrerad värld gör att mekanismer som påverkar hälsan i ett land även påverkar folkhälsan i många länder. Ett ökat flöde av varor/tjänster, kapital, information och människor bidrar också till att människor och företag runt om i världen blir ömsesidigt beroende av varandra. Världen kan ses som ett globalt system där globala utmaningar som klimatförändringar och naturkatastrofer kommer att påverka många länder. Covid-19 är ett talande exempel på hur den ökande mobiliteten i världen har bidragit till en snabb global spridning av viruset. En sjukdom i ett land eller en region blir därmed inte bara ett problem för den regionen utan ett globalt hälsoproblem. Detta ökar också vikten av globala styrningsmekanismer, speciellt när det gäller att skydda utsatta områden och sårbara grupper i samhället. En alltmer globaliserad värld medför att ansvar för alla delar av världen ökar. Doreen Messey talar om ”Geographies of responsibility” vilket innebär ett moraliskt ansvar för de människor som påverkas av våra val, även om de geografiskt befinner sig långt ifrån oss (1). Ojämlighet i hälsa är en grundläggande del av folkhälsovetenskap och spridningen av Covid-19 över världen visar återigen att redan utsatta grupper drabbas mer.

En god folkhälsa uppfattas i dag som en förutsättning för ett lands välstånd och välbefinnande. Både samhället och individer gör omfattande investeringar

i hälsa. Den folkhälsovetenskapliga forskningens relevans kan därför inte bara knytas till forskning om och insatser i det formella hälso- och sjukvårdssystemet utan till en mängd aspekter kring människors levnadsförhållanden och möjligheter. Länken mellan akademi och praktik är också en viktig del av folkhälsovetenskap, det är lika viktigt att forskningsresultat når ut till de som arbetar med folkhälsofrågor på olika nivåer i samhället som att forskare blir medvetna om de frågeställningar och utmaningar som praktiker möter i sitt dagliga arbete.

Global folkhälsa är ett brett vetenskapsområde inom vilket många ämnen och ämnesområden kan bidra med olika typer av frågeställningar, teoretiska modeller, forskningsmetodologiska ansatser och infallsvinklar. Ämnesområdet överskrider fysiska och akademiska gränser för att studera sambandet mellan hälsa, kultur, ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Liksom folkhälsovetenskap omfattar området studier av bestämningsfaktorer för olika typer av sjukdomar, organisation av hälso- och sjukvårdssystem, sociala determinanter för ohälsa samt hälsofrämjande program, men med ett globalt perspektiv. Vilhelmsson och Tengland framhåller i sin lärobok att global folkhälsa innebär att vi i högre grad fokuserar på frågor som rör många länder och ett gemensamt folkhälsoarbete över nationsgränser (2).

Som universitetet har vi ansvar att förbereda våra studenter för ett globalt medborgarskap och ge dem kunskap om hur de kan arbeta med de globala hållbarhetsmålen. De ska få en förståelse för globala hälsoutmaningar och kunskap om hur hälsan kan förbättras i olika kontext. Karolinska Institutets strategi 2030 har ett ökat fokus på globala hälsofrågor och betonar det globala ansvaret för att uppnå universitetets vision om att arbeta för en bättre hälsa för alla. Den perspektivrikedom som följer av ökad internationalisering bidrar också till ökad kvalitet såväl i forskning som i utbildning.

De globala folkhälsofrågor som vi idag står inför är mer komplexa än tidigare och kräver tvärvetenskapliga ansatser. Förutom den humanitära och medmänskliga aspekten av att betona den globala folkhälsan har en tillräcklig hälsa för alla strategisk betydelse för världens utveckling. Folkhälsovetenskaplig forskning innebär studier av befolkningens hälsa i en föränderlig värld. Det går idag inte att bortse ifrån de globala mekanismer som påverkar folkhälsan och därför tycker jag det är viktigt att även lyfta fram det globala perspektivet i namnet på vår institution.

Referenser

1. Massey D. Geographies of responsibility. *Geogr. Ann* 2004;86 B (1):5-18.
2. Wilhelmsson A, Tengland PA. Global folkhälsa. Om livsvillkor, sjukdomar och social rättvisa. Studentlitteratur AB, Lund. Holmbergs i Malmö AB, Sverige 2017.